

DERLEME

KADINA YÖNELİK ŞİDDET VE ADLİ EBELİK

ÖZ

Ebru SADIÇ*

Özgür ALPARSLAN**

Kadına yönelik şiddet, dünyanın tüm ülkelerinde yaşanmakta olup günümüzde çözülememiş en ciddi sorunlarından biri olmaya devam etmektedir. Şiddete maruz kalan kadınlar, çeşitli nedenlerle sağlık merkezlerine başvurumaktadırlar. Toplumsal cinsiyetin sebep olduğu kadına yönelik şiddetin erken dönemde tanınması ve önlenmesinde sağlık çalışanlarının, özellikle de kadınlarla daha çok yakın temasta olan ebelerin önemli bir yeri vardır. Ebeler, prenatal dönem, doğum esnasında ve postpartum dönemde anne ve bebeğin takibini yaparak bakımının sağlanmasının yanı sıra, üreme sağlığına ve toplumdaki önemli sağlık problemlerine yönelik bütüncül bir yaklaşımla hizmetler sunan, topluma temel sağlık hizmetlerinin ulaştırılmasında, sağlığın korunmasında ve geliştirilmesinde kritik işlevleri olan meslek üyeleridir. Kadına yönelik şiddeti olayını erken belirleme ve önlemede önemli sorumluluklar üstlenmektedir.

Ülkemizde ebeler, çalışma alanları ve yasal yükümlülükleri kapsamında şiddete maruz kalan adli vakalarla karşılaşmaktadır. Ülkemiz için yeni bir kavram olan, adli ebelik, adli bilimlerin uzmanlık kapsamında yer almamaktadır. Bu derlemenin amacı, kadına yönelik şiddet, şiddet ile en çok karşılaşan ve ülkemizde adli bilimler arasında yer almayan ebelerin adli ebelik konusunda durumlarına ve adli ebelik kavramına dikkat çekmektir.

Anahtar Kelimeler: Adli ebelik, ebelik, kadına yönelik şiddet.

VIOLENCE AGAINST WOMEN AND FORENSIC MIDWIFERY

ABSTRACT

Violence against women lives in all countries of the world and remains one of the most serious unresolved problems today. Women exposed to violence apply to health centers for various reasons. Health professionals, especially midwives who are in close contact with women, have an important role in the early recognition and prevention of violence against women caused by gender. Midwives are members of the profession who have critical functions in providing basic health services to the society, protecting and improving health, providing services with a holistic approach towards reproductive health and important health problems in the society, as well as providing care by monitoring the mother and baby during the prenatal, birth and postpartum period. It assumes important responsibilities in early detection and prevention of violence against women.

In our country, midwives are faced with forensic cases exposed to violence within the scope of their work areas and legal obligations. Forensic midwifery, which is a new concept for our country, is not included in the expertise of forensic sciences. The aim of this review is to draw attention to the situation of midwifery and the concept of forensic midwifery, of the midwives who are most exposed to violence against women and are not among the forensic sciences in our country.

Keywords: Forensic midwifery, midwifery, violence against women.

* Öğr. Gör., Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Erbaa Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu/
ebru.sadic@gop.edu.tr/ Orcid: 0000-0001-9965-0545

** Prof. Dr., Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü/
ozgralp60@gmail.com / Orcid: 0000-0002-2264-2886

Geliş tarihi: 14.06.2021, Kabul tarihi: 16.10.2021

GİRİŞ

Şiddetin en çok görülen biçimlerinden olan kadına yönelik şiddet, kadın hak ve temel özgürlüklerin ihlalidir. Kadına yönelik şiddet, çözülmemiş en ciddi sorunlarından biri olmaya devam etmektedir. Uluslararası hukuk normları, standart ve ilkelerinin gelişmesinde kaydedilen ilerlemeye, hem kamusal alanlarda hem de aile içerisinde işlenen çeşitli şiddet biçimlerini ve türlerini izleyen uluslararası yasal ve siyasi yapıların oluşturulmasına rağmen, kadınlara yönelik şiddet düzeyinin azaltılmasında kaydedilen ilerleme daha azdır (1).

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu 1993'te yayınlanan "Kadına Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılması Bildirgesini" göre kadına şiddet "kamusal alanda veya özel yaşamda kadın fiziksel, psikolojik ya da cinsel zarar verme ya da bunun gibi eylemlerle zorlama, tehdit etme veya keyfi olarak özgürlükten alıkoymak da dahil olmak üzere cinsiyete dayalı bir şiddet eylemi" olarak tanımlamıştır. Kadına yönelik şiddet her bölge, ülke ve kültürde ortaya çıkmakta ve sınıf, ırk, etnik köken ve gelire bağlı olarak dünya çapında sürmektedir. Şiddet, kadınların gelişimini engellemekte olup insan haklarından ve temel özgürlüklerinden yararlanmalarını önlemektedir (2). Dünyada kadınların yaklaşık olarak üçte birinin fiziksel ve/veya cinsel şiddette maruz kaldığı belirtilmiş olup, küresel olarak kadın cinayetlerinin %38'i yakın olan bir erkek arkadaş tarafından işlenmektedir (3).

Toplumsal cinsiyet, kadın ve erkeğin toplumca belirlenen rol ve yükümlülükleri de dahil olmak üzere biyolojik cinsiyete bağlı olarak toplum ve kültürün kişilerden beklediği davranışlardır. Toplumun belirlediği rollerde erkekler kadına karşı şiddeti kolaylıkla uygulayabilmekte ve bunu yapmayı kendinde hak olduğunu düşünebilmektedir. Erkeklerin kadınları ilgilendiren her durumda güçlü ve sorumlu görüldüğü bir toplumda, erkeğin kadına yerini göstermek, onları eğitmek gibi nedenlerle uyguladığı şiddet normal karşılanmaktadır (4-6). Şiddete maruz kalan kadınlar, çeşitli nedenlerle sağlık merkezlerine başvurmaktadırlar. Fakat kadınlar sağlık çalışanlarından utanma, failden korkma, suçluluk duyma gibi çeşitli sebeplerle sorunlarını aktaramamaktadırlar. Toplumsal cinsiyetin sebep olduğu kadına yönelik

Kadına Yönelik Şiddet ve Adli Ebelik

şiddetin erken dönemde tanınması ve önlenmesinde sağlık çalışanlarının, özellikle de kadınlarla daha çok yakın temasta olan ebelerin önemli bir yeri vardır.

Gün geçtikçe artan şiddet vakaları sağlık kurum ve kuruluşlarına sevk edildiğinde mağdur veya fail önce bir sağlık profesyoneli ile karşılaşmaktadır. Bu sağlık profesyonelleri arasında yer alan ebeler, özellikle mağdur durumunda olan kadın ve çocukların şiddet, istismar, cinayet, cinsel saldırı, travma, suicid girişimi, madde bağımlılığı, kriminal abortus ve diğer adli vakalarda fizik muayenede, inceleme ve karar vermede bütüncül bir yaklaşım izleyen önemli bir rol oynamaktadır (7). Ebeler mağdurun yaşadığı travma, korkuları ve acı karşısında daha duyarlı davranabilmektedir. Ülkemizde ebeler, çalışma alanları ve yasal yükümlülükleri kapsamında adli vakalarla karşılaşmaktadır. Ancak adli ebelik, adli bilimlerin uzmanlık kapsamında yer almamaktadır (8). Adli ebeliğin yer alabileceği çalışma konuları yalnızca adli obstetrik-jinekoloji ve adli hemşirelik disiplinlerince yürütülmektedir.

Birinin kasıtlı veya tedbirsiz davranması sonucunda, fiziksel veya zihinsel sağlığı bozulan vakalar adli vaka/olgu olarak tanımlanmaktadır (9). Sağlık çalışanları adli bir vaka ile karşılaştığında, Türk Ceza Kanunu'nun 280. maddesine göre bu durumu yetkili makamlara bildirmekle yükümlüdür. Görevini yerine getirirken suç işlendiğine dair bir belirti ile karşılaşmasına rağmen durumu yetkili makamlara iletmeyen veya gecikmeye neden olan sağlık çalışanı bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılabilir. Sağlık mesleği mensubu; doktor, diş hekimi, eczacı, ebe, hemşire ve diğer sağlık personellerini kapsamakta olup, Cumhuriyet Savcılığına, hastane polisine veya güvenlik görevlilerine adli vaka bildirimi yapılmalıdır (10).

Bu derlemenin amacı, kadına yönelik şiddet, şiddet ile en çok karşılaşan ve ülkemizde adli bilimler arasında yer almayan adli ebelik kavramına dikkat çekmektir.

1. Adli Ebelik ve Kapsamı

Ebeler, prenatal dönem, doğum ve postpartum dönemde anne ve bebeğin takibi ve bakımının sağlanmasının yanı sıra, üreme sağlığı ve toplumdaki önemli sağlık problemlerine yönelik bütüncül bir yaklaşımla hizmet sunan, temel sağlık hizmetlerinin ulaştırılmasında, sağlığın korunması ve geliştirilmesinde kritik işlevleri olan meslek üyeleridir (11). Bütün çalışma alanları dikkate alındığında ebeler şiddet olayını erken belirleme ve önlemede önemli sorumluluklar üstlenmektedir.

Adli vakaların birçoğunda kişiyi ilk gören, yakınları ile ilk iletişim kuran, muayene esnasında kişinin eşyalarına dokunan ve kişiden alınan laboratuvar örnekleriyle önce temas eden kısacası, ilk adli delillere ulaşabilen sağlık personellerinden biri olan ebeler bildirim yükümlülüğü ile sınırlı kalmamalıdır. Bu nedenle kadın ve çocukların savunucusu rolünde olan ebelerin adli vakaları tanınması, bildirmesi, tedavi etmesi ve bakım yapması oldukça önemlidir (8,12). Hammer'a göre, mağdurlar, aileleri ve failleri, yasal yaptırım yetkisine sahip tıbbi muayene memurlarının veya görevlilerin bazı özellikleri nedeniyle uygunsuz bakım alma riski altında olabilir. Adli soruşturmalarda sağlık personeli dışındaki personel, mağdurların yaşadığı duygusal acıyı ve travmayı anlamayabilir (13). Oysa hemşire ve ebeler bu travmayı bütüncül bir bakış açısıyla ele almaktadır (8).

Mağdur ile hemşire/ebe arasındaki iletişim iyi olmadığında kendileri hakkında bilgi vermekten kaçınabilirler (7). Bu durumda ebe ve hemşirelerin bütüncül bir bakış açısıyla iletişim kurmak ve delil toplamak bu tür riskleri azaltabilir (13). Adli vakalarda mağdurla ilk karşılaşıldığında hemşire/ebe güven ve saygı temelinde iletişim kurmalıdır (7,14). Kadın ve çocuk mağdurları kapsayan adli davalarda ebelerin, öykü alma, fiziksel muayene, delillerin belirlenmesi, kanıt toplama, delillerin saklanması, delilin korunmasının sağlanması, delillerin kaydedilmesi ve kriz müdahalesinde önemli görevleri olacağı açıktır (15). Bu durumda adli ebelik, ebelik uygulamalarında tıbbın, hukukun ve kriminolojinin birlikte uygulanmasıdır denilebilir. Özellikle sağlık kurumlarında görev yapan ebe ve hemşirelere; kadın, hamile ve çocuklara uygulanan fiziksel-cinsel şiddet, tecavüz, *Kadına Yönelik Şiddet ve Adli Ebelik*

gebelikte madde bağımlılığı, aile içi şiddetin engellenmesi ve erken saptandığında çözümler bularak, gerekli olan fiziksel ve zihinsel bakımı uygun biçimde sağlamada önemli görevler düşmektedir (12,16–18).

Birinci basamak sağlık hizmetlerinde çalışan ebeler, şiddete maruz kalan kadınların çoğunlukla başvurabilecekleri kurumlarda görev yapmaları sebebiyle kadına yönelik şiddetin engellenmesinde stratejik konumdadırlar (19). Bayar (2021) yaptığı çalışmada ebelerde yaş ve meslekte çalışma süresi arttıkça ebelerin adli olgularla karşılaşma sıklığının, acil ve doğumhane birimlerinde ebelerin adli olgu ile karşılaşma sıklığının arttığı ve en sık karşılaşılan adli olgunun da cinsel saldırı olduğu saptanmıştır (20).

Dünya Sağlık Örgütü (World Health Organisation-WHO); kadına yönelik aile içi şiddetle mücadelede sağlık profesyonellerinin sorumluluklarını şu şekilde sıralamıştır (21).

- Öncelikle aile içerisinde yaşanan şiddetin sebepleri ve olabilecek risklerin değerlendirilmesi.
- Şiddetin saptandığında acil tıbbi tedavi hizmetinin verilmesi ve sosyal destek sağlanması.
- Şiddet vakalarında sağlık çalışanları ile polis, sosyal destek elemanları gibi diğer meslek mensuplarının işbirliği içinde çalışması önemlidir.

Kraliyet Ebelik Koleji, şiddette maruz kalan gebelere uygulanan tıbbi yaklaşımda ebelerin rolüne dikkat çekmektedir (22,23). Ayrıca, Cinsel Saldırı Mağdurlarına Yönelik Ulusal Adli Klinik Yaklaşımlar Kılavuzuna (National SATU Guidelines Development Group-2010) göre adli klinik çalışanlarda ebeleri, cinsel istismar mağdurlarına yaklaşımda temel sağlık profesyoneli olarak tanımlanmaktadır. Hatta bu alanda çalışacak, muayenede yer alacak ebe ve hemşirelerin adli olaylarda mağdur kişilere yaklaşımda en az 5 yıl deneyimli ve yüksek lisans eğitimi almış olması gibi kriterler getirmiştir. Cinsel saldırıda adli muayenede klinik muayeneyi yapan personellerden biri ebedir (24).

Adli Ebelik; "ebelik eğitimi ve klinik bilgi ve deneyimlerini kullanarak adli tıp olgularına yaklaşımda bulunan, mağdurların (kadın, gebe, lohusa ve

0-6 yaş arasındaki çocuklar) travmatik yaralanmalarını gözleyen, rapor eden, failin kimliğini tespit etmek için travma geçirmiş veya ölen adli vakalar üzerinde çalışarak kanıt toplayan, olay ve delilleri analiz eden, mağdur ve tanık koruma programında çalışan, mahkemelerde bilirkişi olarak hizmet veren ve adli ebeklik konusunda bilimsel çalışmalar yapan bir uzmanlık alanıdır” şeklinde tanımlanabilir (8,25). Adli süreçte yer alan tüm sağlık meslek mensupları, suç fiilini ispatlamak için delil toplamada önemli bir role sahiptir. Tüm sağlık personelinden bahsedilirken doktorlar, ebeler, hemşireler ve diğer sağlık personelleri kastedilmektedir (24).

Adli ebeklik konusunda eğitim veren bazı ülkeler vardır. Özellikle, ebeklik eğitimine ek olarak, İtalya'da lisansüstünde ebeler için adli bir ebeklik bölümü bulunmaktadır. İrlanda'da hizmet içi eğitim programı kapsamında ebelere adli ebeklik eğitimi verilmektedir (25). Adli ebeler, ilk olarak 2006 senesinde İtalya'da profesyonel uzman olarak tanınmıştır. Adli ebelerin görev ve sorumlulukları;

- Gerekli durumlarda adli kolluk ekipleriyle olay yerinde inceleme,
- Cinsel suçların izlerini arama,
- Mağdur ve failerin soruşturulmasında araştırma desteği sağlama gibi görevleri vardır.

Dünya örneklerine bakıldığı zaman, İtalya ve İngiltere gibi özellikle ebelerin aktif olduğu sistemlerde, özellikle cinsel saldırı muayenesi konusunda uzmanlaşmış adli ebelerin görev yaptığı görülmektedir (24,27). Ayrıca adli ebe tarafından yerine getirilen görevler arasında obstetrik işlemlere ilişkin ihlallerin cezai ve hukuki sorumluluklar kapsamında değerlendirilmesi de yer almaktadır (26). Adli ebeliğin temel amacı; hukuksal konular ve adli bilimler kapsamında ebelerin uzmanlık alanlarında mesleki becerilerini, güçlü rol ve sorumluluklarını yerine getirerek adalet hizmet etmektir (27).

Adli ebeklik, jinekolojik ve obstetrik uygulamalar açısından değerlendirilmesi gereken konuları ve mevzuatı belirleyen adli tıp bilgileri ve yasal dayanakları içermektedir. Bunlar; hamilelik, doğum ve doğum

sırasında suç teşkil eden davranışları, çocuk düşürme ve düşürtme suçlarını, cinsel dokunulmazlığa karşı suçları, yaşam ve sağlık hakkına karşı suçları, bedensel bütünlüğe zarar veren, malpraktis gibi suçları kapsar. Kişinin üreme, cinsellik ve onunla ilgili tüm adli-tıbbi değişiklikleri incelemektedir (28,29).

Ülkemizde ebelik eğitimi veren birçok üniversite de lisans müfredatında adli ebelik veya ebelikte adli konular seçmeli ders olarak verilmektedir. Ankara Üniversitesi Adli Bilimler Enstitü ve İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü'ne lisansüstü eğitimlere ebelerin de alınmasıyla lisans ve lisansüstü düzeyde adli ebeliğin ilk adımlarının atıldığı (25).

Ülkemizde yasal olarak adli ebelerin görev tanımları bulunmamaktadır. Adli vakalar olaydan sonra ilk olarak sağlık kuruluşlarına başvurmaktadır. Bu nedenle ülkemizde adli vakalarla karşılaşıldığında, etik ilkelere uygun bütüncül bir yaklaşım sunabilen ebelik mesleği mensuplarına ihtiyaç vardır (25).

Adli Ebelerin Rol ve Yükümlülüklerini Yerine Getirebilecekleri Özel Alanlar

1.1. Klinik Adli Ebelik

Ebeler başta acil servisler olmak üzere travma sonrası sağlık merkezlerine gelen veya getirilen fail/mağdurlara müdahale eden ekipte bulunur. Bu pozisyonda çalışan adli hemşire ve ebeler, hastanın kabulü, taburculuk süreci, hastanın bakımı, tedavisi, adli delillerin tespit edilmesi, toplanması ve saklanması, doğru ve eksiksiz tıbbi kayıtlar, biyolojik ve kimyasal muayeneler, talimatlarla numune alınması Cumhuriyet Savcısı ve Mahkeme, bunların uygun şekilde alınması ve depolanması ve toplanan bilgi ve delillerin ilgili makamlara sunulması sürecinde yer almalıdırlar (30).

1.2. Cinsel Saldırı Muayene Ebesi (CSME)

Alanında uzmanlaşmış adli ebe; cinsel saldırıya uğramış mağdurlara klinik bakım ve destek sunan multidisipliner ekibin en önemli üyelerinden biridir ve adli muayene gerektiren olgularda hekime yardımcı olur (31).

İtalya'da cinsel saldırı muayenesi konusunda uzman adli ebeliğin amacını; “uluslararası özellikte, obstetrik ve adli yaklaşıma sahip, multidisipliner işbirliği yapan, bilimsel ve mesleki uzmanlığa sahip ebelik uzmanları oluşturmaktır” biçiminde açıklamaktadır. Bununla beraber rutin görevleri arasında şiddet mağduru kadınlara, çocuklara veya buna maruz kalmış kişilere profesyonel obstetrik bakım sağlamak ve mağdur merkezli bir modele dayalı uygun müdahale ve operasyonel modeller geliştirerek belirli bir yardım yolu oluşturmaktır (29).

Bir cinsel saldırı muayenesinde ebe olması gereken en temel özellikler şunlardır (27,32);

- Fiziksel ve cinsel şiddette ve istismara maruz kalan kadınlara bakım,
- Bimanuel ve normal vajinal spekulum muayene tecrübesi,
- Mağdurun sağlığını korumak için gereken güvenli tıbbi ve önleyici müdahalelerde bulunmak.
- Mahkemede bilirkişilik.

Bu doğrultuda adli ebelik; sağlık kuruluşlarına başvuran cinsel saldırı mağdurlarının kısa ve uzun dönem gereksinimleri doğrultusunda gerekli olan tıbbi ve adli desteği verebilecek, mağdurun ilk başvuru kabulünü yapacak, adli muayenesini, hamilelik ve cinsel yolla bulaşan hastalıklar ile ilgili önleyici müdahalelerde bulunacak, adli dökümantasyon ve genel duruma uygun izlem ile beraber uygun bakımı vermek ile görevli kişiler arasında yer almaktadır (29,31).

1.3. Obstetri-Jinekolojide Adli Ebelik

Bu alanda görev yapan ebeler, fiziksel ve psikolojik travmaya maruz kalan kadınların muayenesi, aile içi şiddet, gebelerde madde bağımlılığının değerlendirilmesi, travma olduğu iddia edilen gebelerin takibi, travmatik düşük, erken veya ölü doğum vakalarında doğru, eksiksiz öykü alma ve kaydetme, gerektiğinde şahit olarak görev almaktadır (30,33-35).

SONUÇ

Sonuç olarak, şiddeti teşhis etmek, önlemek kadar önemlidir. Sağlık kuruluşlarında görev yapan ebeler, şiddetin teşhis edilmesinde, kadınların bilgilendirilmesinde, şiddetin bildirilmesinde ve psikososyal açıdan desteklenmesinde kilit rol oynamaktadır. Bu nedenle ebelerin bu konularda bilgilendirilmesi önemlidir.

Ülkemizde veya yurtdışında, adli ebeliğin rol alabileceği çalışma alanlarının yalnızca adli obstetrik-jinekoloji ve adli hemşirelik disiplinlerince yürütüldüğü görülmektedir. Oysaki adli ebeler, adli hemşireler gibi acil servis, suicid önleme merkezleri, olay yeri inceleme, tecavüz kriz merkezleri, ölüm araştırmaları, adli patoloji laboratuvarlarında ve mahkemelerde uzman bilirkişi olarak görev yapabilirler (36-38). Ayrıca adli hemşirelerin görev ve yükümlülükleri, mesleki özellikleri ve etik ilkeleri çerçevesinde tanımlansa da, özellikle ülkemizde adli hemşirelik ve adli ebelle ilgili kanun ve yönetmelik bulunmadığından çalışma alanları akademik çalışmaların dışında çıkmamaktadır. Oysa sağlık kurumlarında çalışan ebelerin adli vakalarla karşı karşıya geldiklerinde mağdura karşı tutumları suçun tespiti, delillerin toplanması ve ilgili birimlere ulaşması açısından oldukça önemlidir (15). Adli ebeliğin bir uzmanlık alanı olarak görülmesi ve adli davalarda hukuki sürecin yürütülmesinde adli dava ile hukuk arasında anahtar rol oynadığı düşünülmektedir. Ülkemizde bu alanda özellikle cinsel suçlarda görev alacak uzmanlaşmış ebelere ihtiyaç vardır.

KAYNAKÇA

1. Akhmedshina F. Violence Against Women: A Form Of Discrimination And Human Rights Violations. Ment Enlight Sci J. 2020;2020(1):13–21.
2. United Nations. Violence against women [Internet]. 2020. Erişim adresi: <https://www.un.org/womenwatch/daw/vaw/v-overview.htm>
3. WHO. Violence against women [Internet]. 2017. Erişim adresi: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/violence-against-women>
4. Kümbetoğlu B. Değersizleştirme: Kadınları Maruz Kaldıkları Şiddette Toplumsal Cinsiyet Roller ve Beklentilerinin Önemi. İçinde: İnCEOğlu Y, Kar A, editörler. Dişilik, Güzellik ve Şiddet Sarmalında Kadın ve Bedeni. İstanbul: Ayrıntı Yayınları; 2010. s. 39–65.
5. Akın A, Özvarış ŞB. Toplumsal Cinsiyet Kavramı ve Sağlığa Etkileri. İçinde: Güler Ç, Akın L, editörler. Halk Sağlığı Temel Bilgiler. Hacettepe Üniversitesi Yayınları; 2012. s. 116–26.
6. Short SE, Yang YC, Jenkins TM. Sex, Gender, Genetics, and Health. Am J Public Health [Internet]. Ekim 2013;103(S1):S93–101. Erişim adresi: <http://ajph.aphapublications.org/doi/10.2105/AJPH.2013.301229>
7. Özden D, Yıldırım N. Adli Vakaya Hemşirelerin Yaklaşımı (Nurses' Approach to Forensic Cases) [Internet]. C. 16, Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi. 2009 Eyl [kaynak 12 Mayıs 2021]. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/hunhemsire/103277>
8. Aksu S. Adli Ebelik. Sağlık Bilim ve Meslekleri Derg [Internet]. 15 Ekim 2017;4(3):277–8. Erişim adresi: <http://archhealthscires.org/en/forensic-wifery-13160>
9. Adli Tıp Uzmanları Derneği. Birinci Basamak İçin Adli Tıp El Kitabı. Ankara: Polat Matbaası; 1999. 83–84 s.
10. Türk Ceza Kanunu. Kanun Numarası: 5237, Kabul Tarihi:26.09.2004,Yayınlandığı Resmi Gazete Tarihi: 12.10.2004,Yayınlandığı Resmi Gazete Sayısı: 25611. [Internet]. 2004. Erişim adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2004/10/20041012.htm>
11. Özdemir R, Özcan G. Dünyada ve Türkiye’de Ebelik Mesleğinin Gelişimi ve Ebe İnsangücü. İçinde: Coşar Çetin F, Çalık Yeşilçiçek K, editörler. Ebeler ve Ebelik Öğrencileri İçin Doğum Öncesi Dönem I. 1. Baskı. İstanbul: İstanbul Tıp Kitapevleri; 2018. s. 2–15.
12. Gökdoğan MR, Erkol Z. Forensic nursing in Bolu, Turkey: a survey. J Clin Forensic Med [Internet]. Şubat 2005;12(1):14–7. Erişim adresi: <https://linkinghub.elsevier.com/retrieve/pii/S1353113104001439>
13. Hammer R. Caring in forensic nursing: Expanding the holistic model. J Psychosoc

- Nurs Ment Health Serv [Internet]. Kasım 2000;38(11):18–24. Erişim adresi:
<http://journals.healio.com/doi/10.3928/0279-3695-20001101-09>
14. Humphreys J, Tsoh JY, Kohn MA, Gerbert B. Increasing Discussions of Intimate Partner Violence in Prenatal Care Using Video Doctor Plus Provider Cueing: A Randomized, Controlled Trial. Women's Heal Issues [Internet]. Mart 2011;21(2):136–44. Erişim adresi: <https://linkinghub.elsevier.com/retrieve/pii/S1049386710001271>
 15. Aksu S, Palas Karaca P. Determination of Midwives Approach to Forensic Cases and Knowledge and Opinions About Forensic Midwifery. Türkiye Klin J Forensic Med Forensic Sci [Internet]. 2020;17(1):1–9. Erişim adresi:
<https://www.turkiyeklinikleri.com/article/en-determination-of-midwives-approach-to-forensic-cases-and-knowledge-and-opinions-about-forensic-midwifery-87588.html>
 16. Aksu S. Adli Ebelik. İçinde: Çalık Yeşilçiçek K, Çetin Coşar F, editörler. Normal Doğum ve Sonrası Dönem. İstanbul: istanbul Tıp Kitapevleri; 2019. s. 476.
 17. Eustace J, Baird K, Saito AS, Creedy DK. Midwives' experiences of routine enquiry for intimate partner violence in pregnancy. Women and Birth [Internet]. Aralık 2016;29(6):503–10. Erişim adresi:
<https://linkinghub.elsevier.com/retrieve/pii/S187151921630021X>
 18. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı(2016-2020) [Internet]. Ankara; 2016. Erişim adresi: <https://www.aile.gov.tr/uploads/ksgm/uploads/pages/dagitimda-olan-yayinlar/kadina-yonelik-siddetle-mucadele-ulusal-eylem-planı-2016-2020-icin-tiklayiniz.pdf>
 19. Arabacı L, Karadağlı A. Hemşire ve ebelerin kadına yönelik şiddet belirtilerini tanımlarına ilişkin ölçek geliştirme. Sağlık ve Toplum Derg. 2006;16(2):101–12.
 20. World Health Organisation (WHO). Guidelines for medico-legal care for victims of sexual violence. [Internet]. Geneva; 2003. Erişim adresi:
<http://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/42788/924154628X.pdf;jsessionid=799BA044213F6D83B28C8CFFD894B9D1?sequence=1>
 21. Mezey G, Bacchus L, Haworth A, Bewley S. Midwives' perceptions and experiences of routine enquiry for domestic violence. BJOG An Int J Obstet Gynaecol [Internet]. Ağustos 2003;110(8):744–52. Erişim adresi: <http://doi.wiley.com/10.1111/j.1471-0528.2003.01263.x>
 22. Peckover S. Domestic abuse and women's health: the challenge for primary care. Prim Heal Care Res Dev [Internet]. 01 Temmuz 2002;3(3):151–8. Erişim adresi:
http://journals.cambridge.org/abstract_S1463423602000233
 23. National SATU Guidelines Devolepmet Group. Recent Rape/ Sexual Assault: National Guidelines on Referral and Forensic Clinical Examination in Ireland. Support Nurse/Midwife Role. [Internet]. 2010. Erişim adresi:
<http://www.hse.ie/eng/services/Publications/services/Hospitals/sexualassnatguidel>

- ines.pdf%5Cnhttp://www.hse.ie/eng/services/list/5/sexhealth/satu/satuguidelines
24. Tezbasan İY. Cinsel Saldırı Suçunun Delillendirilmesinde Adli Ebelerin Rolü: Türkiye'ye Özgü Model Önerisi. Üsküdar Üniversitesi; 2019.
 25. <https://www.unicusano.it/blog/didattica/master/diventare-ostetrica-forense/>. Come diventare ostetrica forense: il percorso di specializzazione [Internet]. Erişim adresi: <https://www.unicusano.it/blog/didattica/master/diventare-ostetrica-forense/>
 26. Marshall D, McHugh A, Gannon M. Pushing the Boundaries: The Impact of the Role of the Clinical Nurse /Midwife Specialist (CN/MS) Sexual Assault Forensic Examination (SAFE) in Ireland. Int J Integr Care [Internet]. 17 Ekim 2017;17(5):549. Erişim adresi: <https://www.ijic.org/article/10.5334/ijic.3869/>
 27. Mangiapane G. L'assistenza Ostetrica Alle Donne Vittime di Abusi Sessuali, Esperienze E Riflessioni. Università Telematica TEL.M.A. Italy.; 2012.
 28. Sunmaz D, Başbakkal Z, Boluşık B. Adli hemşirenin çalışma alanları. Adli Bilim Derg (Turkish J Forensic Sci. 2008;7(3):42-7.
 29. Kitzinger J. Sexual violence and midwifery practice. İçinde: Kargar I, Hunt S., editörler. Challenges in Midwifery Care. 1997. s. 88-90.
 30. http://www.medicinalegaledicostanzo.it/doc/lezioni/6-ostetricia_forense.pdf. Obstetrica Forense. 2012.
 31. WHO. Strengthening quality midwifery education for universal health coverage 2030. 2019.
 32. Abdool NNT, Brysiewicz P. A Description of the Forensic Nursing Role in Emergency Departments in Durban, South Africa. J Emerg Nurs [Internet]. Ocak 2009;35(1):16-21. Erişim adresi: <https://linkinghub.elsevier.com/retrieve/pii/S0099176708000470>
 33. Eşiyok B, Yelken N, Hancı H. Adli hemşirelik ve Türkiye'deki durumu. Adli Psikiyatr Derg. 2004;1(3):5-10.
 34. Miller CL, Leadingham C, McKean JR, McManus C. Forensic nursing: An emerging competency for contemporary practice. Teach Learn Nurs [Internet]. Temmuz 2010;5(3):98-103. Erişim adresi: <https://linkinghub.elsevier.com/retrieve/pii/S1557308710000028>
 35. Lynch VA. Forensic nursing science: Global strategies in health and justice. Egypt J Forensic Sci [Internet]. Haziran 2011;1(2):69-76. Erişim adresi: <http://linkinghub.elsevier.com/retrieve/pii/S2090536X11000049>
 36. Pınar R, Bahar M. Acil servis hizmetleri ve adli hemşirelik. Türkiye Klin Hemşirelik Bilim Derg. 2011;(3):45-54.